

ATLAS:

*WYBRANE KRÓLOWE MRÓWEK
KRAJOWYCH*

Ilustracje: Jan Bojanowski

Tekst: Jan Bojanowski

Konsultacje: Radiss, Hox, forum www.antmania.pl

Łódź 2010

Wydanie drugie: poprawione.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	4
------------	---

CZĘŚĆ PIERWSZA

1. Ogólnie o mrówkach polskich.....	6
2. Sprzęt terenowy.....	7
3. Klastorna, czy nie?.....	9
4. Jak odróżnić królową?.....	11
5. Adopcja.....	12
6. Specyficzne mieszkanie.....	13
7. Nawyki żywieniowe.....	14

CZĘŚĆ DRUGA

1. <i>Lasius</i> spp.	16
<i>L. niger</i>	17
<i>L. brunneus</i>	18
<i>L. umbratus</i>	19
<i>L. flavus</i>	20
<i>L. emarginatus</i>	21
<i>L. fuliginosus</i>	22
2. <i>Formica</i> spp.	23
<i>F. rufa</i> / <i>polycтена</i>	24
<i>F. sanguinea</i>	25
<i>F. truncorum</i>	26
<i>F. rufibarbis</i>	27
<i>F. cunicularia</i>	28
<i>F. fusca</i>	29
<i>F. cinerea</i>	30
3. <i>Camponotus</i> spp.	31
<i>C. ligniperdus</i>	32
<i>C. herculeanus</i>	33
<i>C. fallax</i>	34
4. Pozostałe.....	35
<i>Tetramorium caespitum</i>	36
<i>Solenopsis fugax</i>	37

<i>Manica rubida</i>	38
<i>Myrmica rubra</i>	39
<i>Temnothorax crassispinus</i>	40
<i>Leptothorax acervorum</i>	41
<i>Ponera coarctata</i>	42
<i>Dolichoderus quadripunctatus</i>	43
<i>Tapinoma erraticum</i>	44
<i>Polyergus rufescens</i>	45
<i>Strongylognathus testaceus</i>	46
 Słownik.....	 47
Literatura.....	49

WSTĘP

Książka przeznaczona jest przede wszystkim dla nowicjuszy w hodowli mrówek. Z racji tego, że można stosunkowo łatwo natknąć się na królową mrówek, rozpoczęcie ich hodowli nie sprawia kłopotów związanych z zakupem żywych zwierzątek. Podobnie ma się sprawa z finansami – mrówki potrzebują do życia odrobiny wody i kilku kropel miodu oraz pokarm białkowy, który można samemu „złować” praktycznie wszędzie. Obserwacje tych inteligentnych stworzeń z pewnością są bardzo ciekawym sposobem na spędzanie wolnego czasu. Obserwacja, jak z jednej królowej rozrasta się kolonia licząca tysiące osobników jest niezapomnianym wrażeniem.

Wiele osób w zapale decyduje się na złapanie królowej i rozpoczęcie hodowli. Niestety niektórzy nie zadają sobie problemu sprawdzenia jak takie mrówki hodować i owady po pewnym czasie kończą wyschnięte, zagłodzone, zjedzone lub zabite w inny sposób. Jeśli chcesz hodować mrówki, żeby prowadzić wojny, sprawdzać wytrzymałość mrówek na zgniatanie, lub w inny sposób chcesz im zrobić krzywdę – znaczy to, że nie dorosłeś jeszcze do hodowania żywych zwierzątek.

Pierwsza część książki opisuje życie mrówek – na wolności oraz w zamknięciu. Jest poradnikiem, w jaki sposób rozpocząć hodowlę, obchodzić się z mrówkami, aby żyły w odpowiednich warunkach i o wszystkich innych sprawach związanych z prywatną hodowlą. Drugą część stanowi atlas z ilustracjami królowych popularnych w Polsce mrówek. Opisy cech charakterystycznych z pewnością pomogą w identyfikacji znalezionej królowej, bądź gniazda niezidentyfikowanych mrówek w okolicy. Wszelkie wątpliwości związane z fachowymi określeniami rozwieje słownik umieszczony na końcu książki.

CZĘŚĆ PIERWSZA

Rozdział 1:

Ogólnie o mrówkach polskich.

Polska myrmekofauna jest bardzo bogata, a gatunki zamieszkujące nasz kraj są dobrze zbadane i chętnie hodowane zarówno przez znawców, jak i prywatnych hodowców. W Polsce stwierdzono dotychczas występowanie około 60 gatunków, z których wybrałem najpospolitsze 25 gatunków, które opisałem i zilustrowałem. Mrówki można spotkać praktycznie wszędzie – w lesie, na łące, w mieście, a nawet w domu. Ich wielkość, kolor i zachowania są bardzo zróżnicowane i mogą być obiektem bardzo ciekawych obserwacji. Wielkość krajowych mrówek waha się między 1,5mm (robotnica *Solenopsis fugax*), a 18mm (królowa *C. ligniperdus*).

Podstawą do założenia gniazda jest odpowiednia wilgotność i dostępność do pokarmu. Mrówki potrzebują do rozwoju wilgotnego podłoża i pokarmu obfitego w cukry, białko i witaminy. Gniazda mogą być umiejscowione w ziemi, w spróchniałym drewnie, w konarach drzewa, pod kamieniami, a nawet w starym bucie, jeśli tylko zostaną stworzone odpowiednie warunki. Część gatunków zakłada gniazda pod kamieniami lub płytami chodnikowymi, które pełnią rolę akumulatorów ciepła. Podczas słonecznego dnia nagrzewają się, podwyższając temperaturę gniazda, która jest korzystna dla zmiennocieplnych mrówek. Po zmierzchu, ciepłe kamienie nadal podtrzymują temperaturę nieco wyższą od otoczenia, pozwalając na przedłużenie mrówczego dnia. Warto dodać, że przechłodzone mrówki są opieszale lub nie poruszają się wcale, natomiast podgrzane do temperatury 30-35 stopni Celsjusza są żwawe i gotowe do pracy. Zarówno zbytne przechłodzenie, jak i przegrzanie może okazać się zabójcze.

Najpospolitszym krajowym gatunkiem jest *Lasius niger* – hurtnica zwyczajna, którą można spotkać praktycznie w każdym zakamarku. Masowe rójki w lipcu są dostrzegane nawet przez osoby niezainteresowane mrówkami – większość hodowców zaczyna właśnie od tej mrówki, zdobywając królową podczas rójki, której wręcz nie da się przeoczyć. Z rodzaju *Formica*, popularne w miastach są *F. cinerea*, mrówki większe, szybsze i zwinniejsze od hurtnic, często wykorzystywane do adopcji innych, pasożytniczych *Formica spp.*

Rozdział 2:

Sprzęt terenowy.

Złapanie mrówki, bądź pokarmu może być kłopotliwe, dla osoby nieprzygotowanej, więc warto wyposażyć się w urządzenia pomocne w łapaniu owadów. Podstawowym elementem wyposażenia terenowego jest pojemnik na złapane owady. Może być nim próbówka, umyty pojemnik po drażetkach, co mają 2 kalorie, bądź bardziej poręczna wersja – pojemnik na drobiazgi wędkarskie. W celu usunięcia zapachu mięty z niektórych pojemników, przemywa się je mydłem, opłukuje, a następnie przemywa octem, bądź kwasem cytrynowym i spłukuje roztworem sody oczyszczonej, lub proszku do pieczenia.

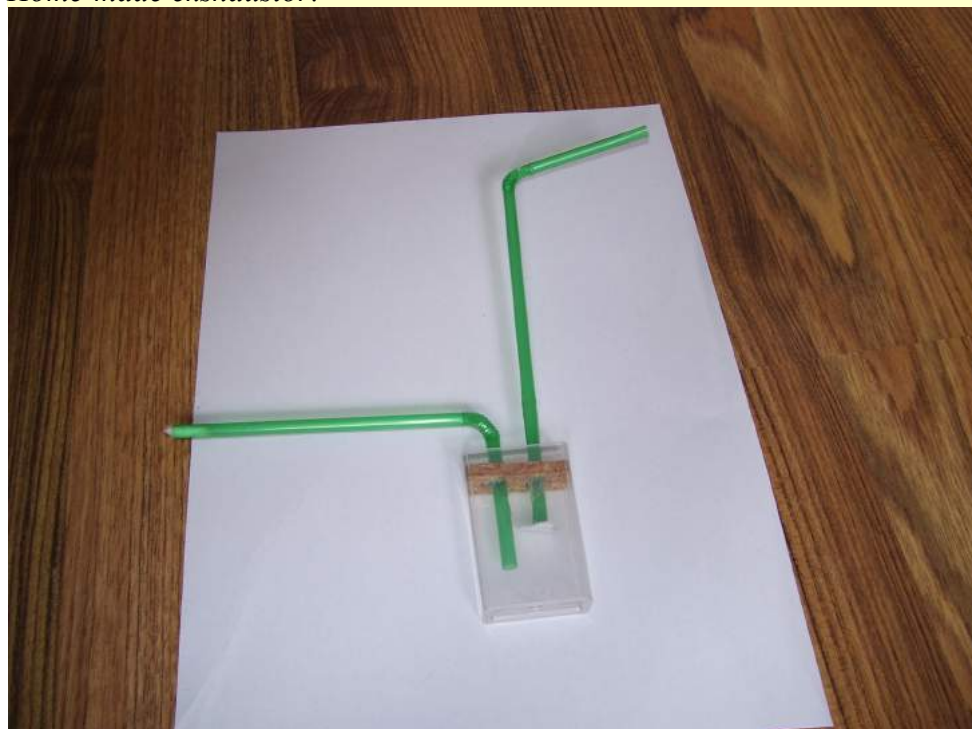
Zdjęcie przedstawia różne rodzaje pojemników na złapane owady:

Przy łapaniu mniejszych mrówek, pomocny okazuje się ekshaustor, który stosunkowo łatwo można wykonać samemu przy pomocy pojemnika, dwóch słomek, kawałka firanki i dopasowanej do pojemnika zatyczki z

dwoma otworami na słomki. Wystarczy skleić wszystko tak jak na zdjęciu (nie kleić pokrywki do pojemnika!). Do biegnącej mrówki przykładamy koniec słomki, a następnie wciągamy powietrze przez drugą. W pojemniku powstaje podciśnienie, które wciąga powietrze przez słomkę koło mrówki, która wpada do pojemnika porwana pędem powietrza. Kawałek firanki przyklejony do słomki „ustnej” od środka pojemnika, zapobiega nieplanowanemu posiłkowi w trakcie łapania mrówek. Jediną wadą jest tu trudność wcelowania w biegnącą mrówkę i opary kwasu produkowane przez rozwścieczone mrówki, które są wciągane do ust. Żeby się ich pozbyć, można przez chwilę dmuchać przez ustnik do środka, wydmuchując kwas z pojemnika.

Home-made ekshaustor:

Większe mrówki łatwiej łapać specjalną pęsetą, bądź szturchając zdenerwowaną mrówkę patykiem. Atakując patyk, przywiera do niego żuwaczkami i stamtąd można ją w prosty sposób strząsnąć do pojemnika. Oczywiście w teren najlepiej zabrać wydrukowany atlas mojej produkcji ;)

Rozdział 3:

Klasztorna, czy nie?

Dojrzałe kolonie mrówek, produkują co roku uskrzydłone formy płciowe. Samce oraz „królowy” wzbijają się w niebo, znajdują partnera z innego gniazda i kopulując opadają na ziemię, a następnie wzlatują osobno w górę i zmieniają partnerów. Samce po wykonaniu swojej roli giną, natomiast młode królowe opadają po rytuale na ziemię i odrzucają skrzydła. Tu zaczyna się rozbieżność w sposobie wychowywania potomstwa.

Królowe wychowujące potomstwo klasztornie, szukają dogodnego miejsca na budowę gniazda, a następnie wykopują małą jamkę i zamykają się w niej od środka. To miejsce staje się początkiem przyszłej kolonii. Po złożeniu kilkunastu do kilkudziesięciu jajek, królowa czeka na wyklucie się larw. Gdy to się stanie, karmi je własną śliną do momentu w którym urosną i zamkną się w kokonie w postaci poczwarki. Larwy oczywiście potrzebują pokarmu bogatego w białko, które jest podstawowym elementem budulcowym ich ciała. Królowa metabolizuje więc mięśnie skrzydeł, które nie są jej już potrzebne – właśnie po nich, można odróżnić królową od robotnicy. Spalanie mięśni można porównać do spalania tłuszczu – dzięki temu królowa nie potrzebuje pokarmu zewnętrznego. Po przepoczwarczeniu, wylęgają się pierwsze karłowate robotnice, które wychodzą z gniazda i dostarczają swojej matce pierwszy pokarm. Dalej kolonia rozwija się już normalnie, produkując kolejne robotnice.

Inaczej ma się sprawa z królowymi – pasożytami. Królowa taka wnika do gniazda innych mrówek (najczęściej ściśle określonego gatunku) i przejmuje kontrolę nad robotnicami, zabijając prawowitą królową. Królowa kartonówki pasożytuje na mrówkach podziemnicach. Gdy znajdzie gniazdo tego gatunku, zabija jedną robotnicę, a następnie trzymając ją w żuwaczkach, wnika do gniazda podziemnic. Robotnice *L. umbratus* „obwąchują” czułkami martwą siostrę i wyczuwając swój zapach, nie atakują kartonówki. Pasożytnicza królowa przenika do komory z poczwarkami i kąpie się w nich, aby nasiąknąć ich zapachem. Następnie prawowita królowa zostaje uśmiercona i kartonówka przejmuje dowodzenie nad kolonią. Podobnie zakładają gniazda mrówki z gatunków: *L. umbratus*, *F. rufa*, *F. polycтена*, *F. truncorum* oraz *F. sanguinea*. Ostatnia

z nich ma nieco inny sposób na przejęcie kontroli nad robotnikami. Po prostu wchodzi do gniazda i zabija na swojej drodze wszystko, co usiłuje ją zatrzymać. Po kilku zabójstwach przesiąka zapachem martwych robotnic i pozostałe przestają być dla niej agresywne, rozpoznając swój zapach. Z tego powodu adopcje zbójnicy są trudne i trzeba je prowadzić w długotrwałym schłodzeniu.

Rozdział 4:

Jak rozpoznać królową?

Odróżnienie królowej od robotnicy może sprawiać nowicjuszom problemy, ale królowe bez względu na gatunek posiadają jedną, bardzo charakterystyczną cechę, dzięki której można łatwo odróżnić ją od dużej robotnicy. Poza tym, królowe z reguły są większe i posiadają dość masywny odwłok (nie zawsze!), a ich znalezienie wiąże się z konkretnymi miesiącami roku oraz dobrą pogodą, podczas której mrówki się roją.

Podstawową cechą rozpoznawczą królowych są rozbudowane mięśnie skrzydeł ukryte pod masywnym tułowiem. Duża mrówka mająca pokaźnego „garba” to na 99% królowa, którą można złapać, zidentyfikować a następnie wypuścić, lub rozpocząć jej hodowlę.

Królowe wychowujące potomstwo klasztornie, mają odwłok wyraźnie większy od tułowia, natomiast królowe pasożytnicze są bardziej wychudzone, a długość odwłoka jest równa, bądź mniejsza od długości tułowia.

Rozdział 5:

Adopcja.

Czasami zdarza się, że królowa potrzebuje adopcji poczwarek, bądź robotnic. Często są to podopieczne innego gatunku, ale gatunek ten jest ściśle określony. W opisach mrówek w części drugiej znajduje się rubryka „Adopcja”, która określa gatunek robotnic możliwych do ewentualnej adopcji oraz wzmiankę o tym, czy taka adopcja jest na starcie konieczna.

Typowym przypadkiem konieczności wykonania adopcji na królowej, jest adopcja robotnic na pasożytniczej królowej. Poddane będą agresywnie nastawione do nowej władczyni, jeśli nie zastosuje się pewnych sztuczek, które pozwolą na zapoznanie dwóch kast. Najprostszym sposobem na obniżenie agresji do minimum, jest schłodzenie robotnic w lodówce. Probówkę kładzie się na półce o takiej temperaturze, w której robotnice mogą się poruszać, ale bardzo powoli i ospale. Następnie dołącza się do nich królową – jeśli gatunek jest agresywny, warto ją również schłodzić. Następnie za pomocą waty, ogranicza się przestrzeń do minimum, żeby zapewnić przymusowy kontakt mrówek. Taka adopcja z reguły przynosi pozytywne rezultaty, a straty w mrówkach są zerowe.

Prostszym typem adopcji np. zbójnic, jest „podrzucenie” poczwarek odpowiedniego gatunku. Warto zwrócić uwagę na to, czy królowa potrafi je otwierać – w przeciwnym razie zginie z braku poddanych. Własnoręcznie otwarte przez królową poczwarki, są traktowane jak własne i robotnice mają stuprocentowe szanse na akceptację. Czasami może się zdarzyć, że poczwarka przed otwarciem zostanie zjedzona, jednak najczęściej obywa się bez takich niespodzianek.

Adopcja może okazać się konieczna również w przypadku osierocenia. Gdy zginą wszystkie robotnice, królowa nie wychowa następnego potomstwa samodzielnie, ponieważ zużyła zapasy pokarmu podczas pierwszego wychovu. Wtedy adopcja jest konieczna do utrzymania królowej przy życiu i najczęściej przeprowadza się ją na robotnicach tego samego gatunku.

Rozdział 6:

Specyficzne mieszkanie.

Pierwszym mieszkaniem dla początkującej kolonii może być zwykła probówka, lub strzykawka. Probówkę wypełnia się przegotowaną wodą do pełna, a następnie, za pomocą patyczka, upycha się w środku zwitek waty, do odległości $\frac{2}{3}$ probówki od otwartego końca. Pozostałą wodę wylewa się, a do środka wkłada świeżą królową i zatyka korkiem z waty. Mechanizm działania takiego mieszkania jest prosty – wata jest w ciągłym kontakcie z wodą, więc jest stale wilgotna, jednak nie przepuszcza wody do komory z królową. Korek z waty u wylotu probówki przepuszcza powietrze, ale nie przepuszcza mrówek :)

Gdy kolonia się rozwinie, należy przenieść ją do specjalnego formikarium. Z grubsza dzieli się ono na dwie części: gniazdową oraz arenę. Część gniazdowa z reguły jest płaska i wypełniona ziemią, korkiem, gipsem lub betonem, z wydrążonymi korytarzami. To właśnie tam znajduje się centrum kolonii, a przez szybkę można podglądać mrówki pracujące w swoim domu. Gniazdo musi być odpowiednio nawilżane, ponieważ mrówki potrzebują do życia dużej wilgotności. Arena jest częścią dekoracyjną, po której mrówki chodzą w poszukiwaniu pożywienia lub wody. Często ozdobiona jest korą, patykami i kamykami na podłożu z piasku lub drobnego żwiru. Więcej o formikariach, ich rodzajach, cenach, budowie i kształtach można przeczytać na forach myrmekologicznych np. www.antmania.pl

Rozdział 7:

Nawyki żywieniowe.

Pokarm dla mrówek powinien zawierać dwa podstawowe składniki, niezbędne do życia:

- cukry proste – pełniące rolę energetyczną
- białko – pełniące rolę budulcową

Doskonałym źródłem cukrów prostych jest miód, będący mieszaniną glukozy i fruktozy z dodatkiem witamin i innych pozytywnych elementów. W naturze, głównym źródłem cukrów jest spadź produkowana przez mszyce, lub soki pąków roślinnych. Mrówki hodują mszyce i dbają o nie podobnie jak ludzie hodują np. kozy. Mrówki zapewniają mszycom ochronę, a mszyce zapewniają mrówkom spadź – taka kooperacja jest korzystna dla obu stron.

Źródłem białka w hodowli może być np. białko jajka (zmieszane z miodem), lub pokarm żywy w postaci ćmy, muchy lub innego owada. Pokarm świeży najlepiej podawać martwy, żeby nie narażać zarówno mrówek, jak i owadów karmowych na cierpienie. Dobrze nadają się do podawania larwy ochotki, mączników oraz drewnojadów oraz owady polne, ogólnie określane mianem planktonu łąkowego.

Oczywiście można eksperymentować np. z owocami, najlepiej zmieszanymi z miodem, żeby zachęcić mrówki słodkim smakiem. Podobno dobrym połączeniem jest mieszanka miodu ze startym jabłkiem lub wiśnią.

Krople pokarmu należy podawać w małych ilościach, ponieważ w większych kroplach robotnice mogą się utopić. Jest to szczególnie ważne przy hodowli małych gatunków.

CZĘŚĆ DRUGA

Mrówki z rodzaju Lasius.

Cechą rozpoznawczą tych mrówek jest w głównej mierze wklęsły tył głowy oraz charakterystyczny kształt odwłoka, zwężający się delikatnie ku końcowi. Tułów z reguły jest szerszy od głowy (za wyjątkiem *Lasius umbratus*), a większość *Lasius spp.* za wyjątkiem *L. fuliginosus* zawiera się w odcieniach brązu, a ich ciało pokryte jest aksamitnym meszkiem, który mieni się w promieniach słońca..

Boki głowy z reguły nie są do siebie równoległe.

Rozmiary królowych wahają się pomiędzy 6 a 9 mm.

Królowe zakładające kolonię klasztornie:

Lasius niger

Lasius brunneus

Lasius emarginatus

Lasius flavus

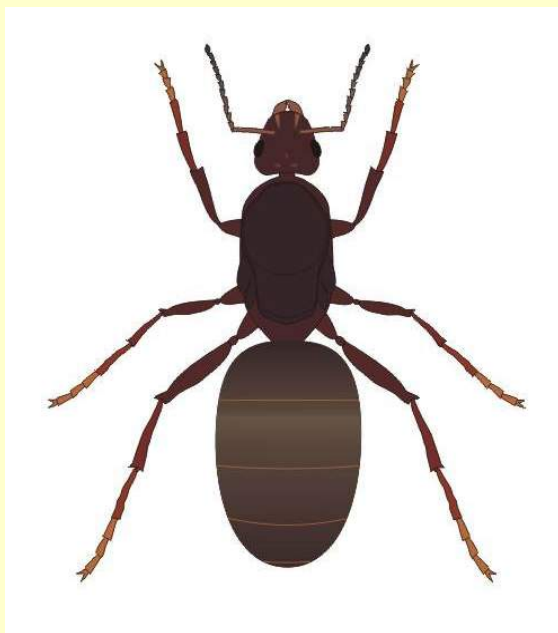
Królowe pasożytnicze:

Lasius umbratus

Lasius fuliginosus

Lasius niger

Hurtnica zwyczajna

Wielkość: 8-9mm

Kolor: ciemnobrązowy, aksamitny

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: koniec czerwca – początek września

Biotop: miasta, łąki, lasy, wszędzie

Cechy charakterystyczne: aksamitny połysk, wcięty tył głowy, brunatne odnóży, czekoladowy tułów i odwłok.

Gatunki podobne:

L. emarginatus – różni się kolorem tułowia i delikatnym rysunkiem, nieco szersza głowa

L. flavus – jaśniejsza od *L. niger*, żółte odnóży i spód odwłoka

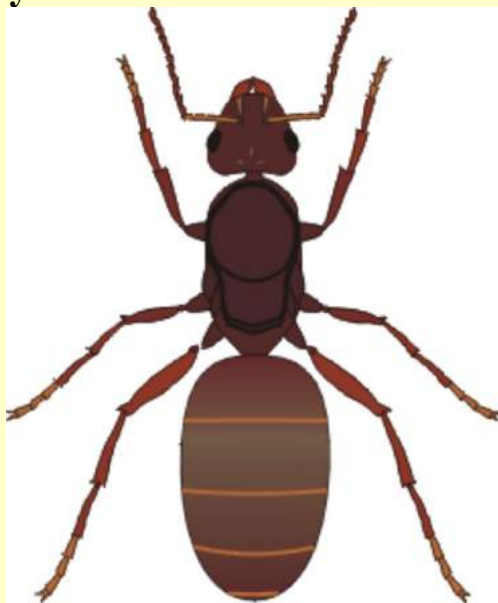
L. brunneus – nieco jaśniejsza, smuklejsza i drobniejsza, głowa szerokości tułowia, tułów mniejszy w stosunku do ciała niż u *L. niger*

Adopcja: w przypadku osierocenia, *L. niger*

Uwagi: najczęstsza i najprostsza w hodowli mrówka. Masowe rójki (możliwość zebrania nawet do 20 zaplemnionych królowych na minutę – czego jednak nie należy robić!) sprawiają, że znalezienie królowej jest banalnie proste. Z tego powodu dobra dla nowicjuszy.

Lasius brunneus

Hurtnica wstydliva

Wielkość: 7-8mm

Kolor: brązowy, aksamitny

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: koniec maja – sierpień

Biotop: łąki, lasy, rzadziej miasta

Cechy charakterystyczne: aksamitny połysk, wcięty tył głowy, brunatne odnóży, czekoladowy tułów i odwłok, głowa szerokości tułowia.

Gatunki podobne:

L. niger – nieco ciemniejsza, masywniejsza, tułów szerszy niż u *L. brunneus*, odwłok ciemniejszy i większy w stosunku do ciała niż u *L. brunneus*
L. emarginatus – różni się kolorem tułowia i delikatnym rysunkiem; masywniejsza, szerszy tułów

L. flavus – żółte odnóży, masywniejsza, głowa węższa od tułowia

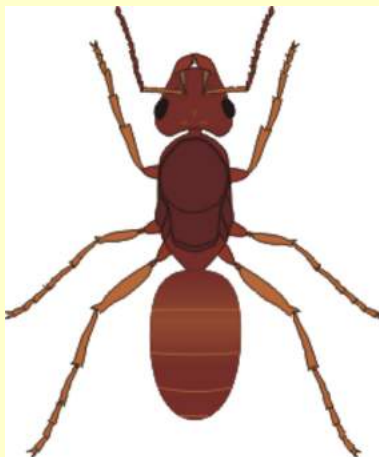
L. umbratus – większa głowa, szersza od tułowia, bardziej wcięta tylna krawędź głowy, dużo mniejszy odwłok.

Adopcja: w przypadku osierocenia, *L. brunneus*

Uwagi: Łatwa do pomylenia z *L. niger*, jednak po kilku różnicach, da się je odróżnić, w szczególności mając *L. niger* do porównania. Chętnie gniazduje w drewnie.

Lasius umbratus

Podziemnica cieniolutna

Wielkość: 7-8mm

Kolor: jasnobrązowy, miejscami wpadający w żółć

Sposób zakładania gniazda: pasożyt

Rójka: koniec czerwca – początek września

Biotop: łąki, lasy, tereny piaszczyste

Cechy charakterystyczne: mocno wcięty tył głowy, jasne, żółtawe odnóży, mały odwłok, głowa szersza od tułowia

Gatunki podobne:

L. fuliginosus – połyskująco czarna, jedynie końce odnóży żółtawe, mniejsza głowa

L. flavus – masywniejsza, znacznie większy odwłok, węższa głowa

L. brunneus – nieco ciemniejsza, masywniejsza, głowa mniej wcięta, równa szerokości tułowia, większy odwłok.

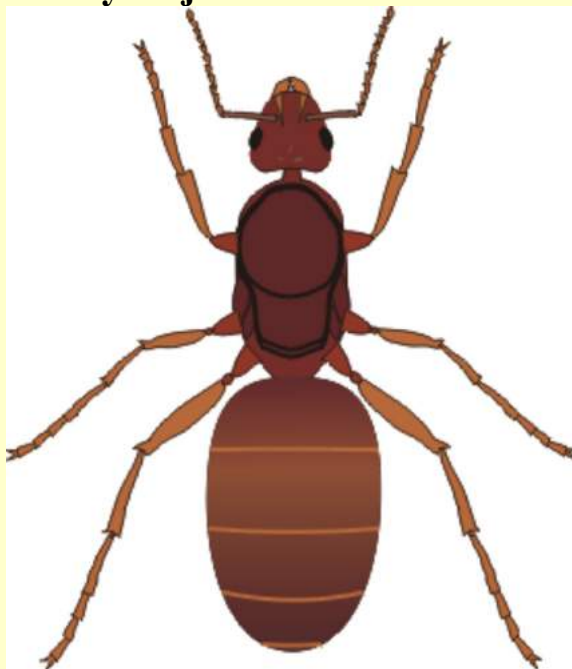
Adopcja: *Lasius niger*, najlepiej kokony z kilkoma robotnicami (nie umie otwierać kokonów)

Uwagi: Mrówka cenna w prywatnych hodowlach, z uwagi na łatwość dostępu do robotnic w razie potrzeby adopcji kartonówki. Robotnice w naturze są bardzo skryte i trudno odkryć ich gniazdo, a co dopiero złapać robotnice do adopcji.

Adopcję podziemnicy najlepiej przeprowadzać na 2-3 młodych robotnicach *L. niger* i kilkudziesięciu kokonach tegoż gatunku. Z naturalnego gniazda *L. niger* podbiera się kilkadziesiąt kokonów oraz kilka, najlepiej młodych robotnic. Kokony umieszcza się w próbówce z królową podziemnicy na kilka godzin, żeby przesiąkła ich zapachem, a następnie dodaje robotnice, które wyczuwając zapach własnych poczwarek, nie atakują królowej. Wymaga dużej wilgotności gniazda. *Lasius umbratus* posiada kilka bardzo podobnych do siebie gatunków bliźniaczych.

Lasius flavus

Podziemnica zwyczajna

Wielkość: 7-9mm

Kolor: brązowy, żółte odnóży i spód odwłoka, aksamitny

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: koniec czerwca – początek września

Biotop: łąki, lasy

Cechy charakterystyczne: aksamitny połysk, wcięty tył głowy, żółte odnóży, brązowy tułów i odwłok, żółty spód odwłoka. Kształtem przypomina *Lasius niger*.

Gatunki podobne:

L. niger – ciemniejsza, odnóży wyraźnie brązowe

L. brunneus – odnóży jasnobrązowe, mniejszy tułów, spód odwłoka brązowy

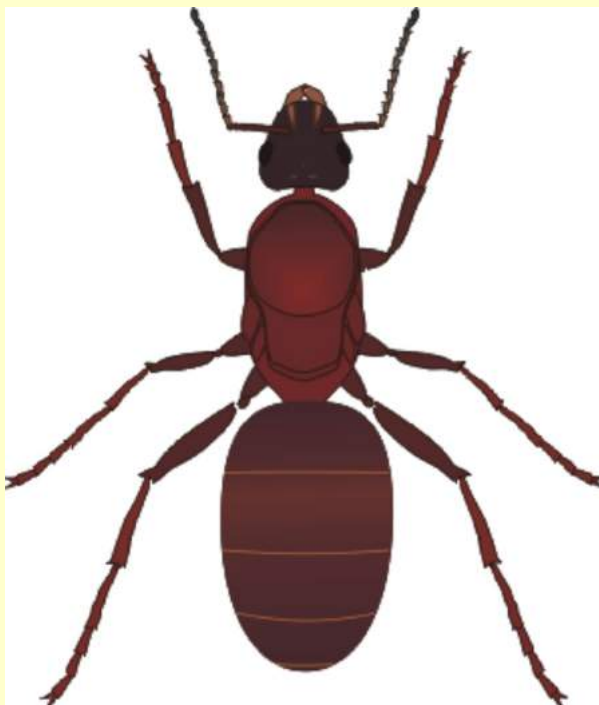
L. umbratus – wyraźnie mniejszy odwłok, głowa bardziej wcięta i szersza

Adopcja: w przypadku osierocenia, *L. flavus*

Uwagi: W przeciwieństwie do *L. umbratus*, buduje kopce z ziemi lub piasku. Ciekawa w hodowli ze względu na nietypowy kolor i stosunkową rzadkość. Wilgociolubna.

Lasius emarginatus

Hurtnica skalna

Wielkość: 8-9mm

Kolor: ciemnobrązowy, aksamitny

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: koniec czerwca – początek sierpnia

Biotop: łąki, lasy

Cechy charakterystyczne: Tułów bardziej brązowy i jaśniejszy od odwłoka i głowy, czasami z delikatnym rysunkiem, aksamitny połysk, wcięty tył głowy, brunatne odnóża.

Gatunki podobne:

L. niger – ciemniejszy tułów, brak różnic w kolorze tułowia do reszty ciała, nieco węższa głowa

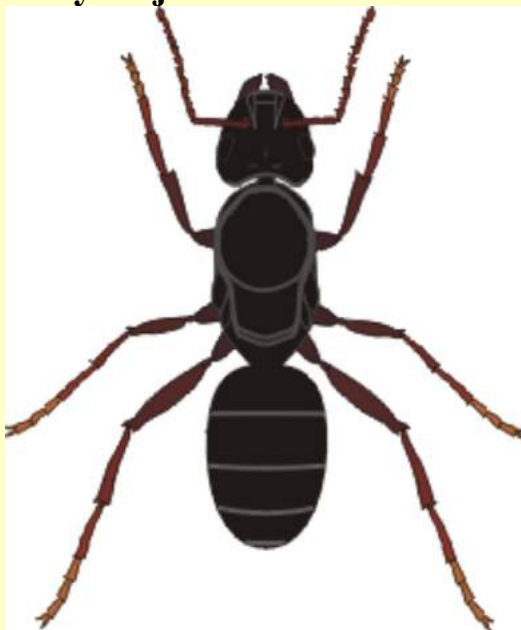
L. brunneus – nieco jaśniejsza, smuklejsza i drobniejsza, brak różnic w kolorze tułowia do reszty ciała

Adopcja: w przypadku osierocenia, *L. emarginatus*

Uwagi: robotnice, mają interesujące ubarwienie, poza tym są szybsze i agresywniejsze od *L. niger*. Gniazduje w drewnie.

Lasius fuliginosus

Kartonówka zwyczajna

Wielkość: 6mm

Kolor: błyszczący czarny, końce odnóży jaśniejsze – żółte do czerwonych

Sposób zakładania gniazda: pasożyt

Rójka: początek czerwca – początek września

Biotop: lasy, parki

Cechy charakterystyczne: czarny, błyszczący kolor, mocno wcięty tył głowy, mały odwłok.

Gatunki podobne:

L. umbratus – zupełnie inny kolor (brązowy)

Adopcja: *Lasius umbratus*, najlepiej kokony z kilkoma robotnicami (nie umie otwierać kokonów)

Uwagi: Mrówka ciekawa w obserwacji, robotnice są naprawdę piękne. Adopcja podobna do adopcji *L. umbratus*.

Adopcję kartonówki najlepiej przeprowadzać na młodych robotnicach *L. umbratus* i najlepiej ponad setki kokonów tegoż gatunku. Dorosłe robotnice podziemnicy nie mają chęci do zajmowania się królową. Według niepotwierdzonych informacji, można adoptować na *L. niger*.

Mrówki z rodzaju Formica.

Cechą rozpoznawczą tych mrówek jest w głównej mierze płaski lub wypukły głowę. Tułów z reguły jest szerszy od głowy, odwłok w wyraźne pasy (oddzielone tergity), masywniejsze i większe i bardziej ruchliwe od *Lasius spp.*

Boki głowy z reguły są do siebie równoległe.

Rozmiary królowych wahają się pomiędzy 8 a 11 mm.

Królowe zakładające kolonię klasztornie:

F. rufibarbis

F. cunicularia

F. fusca

F. cinerea

Królowe pasożytnicze:

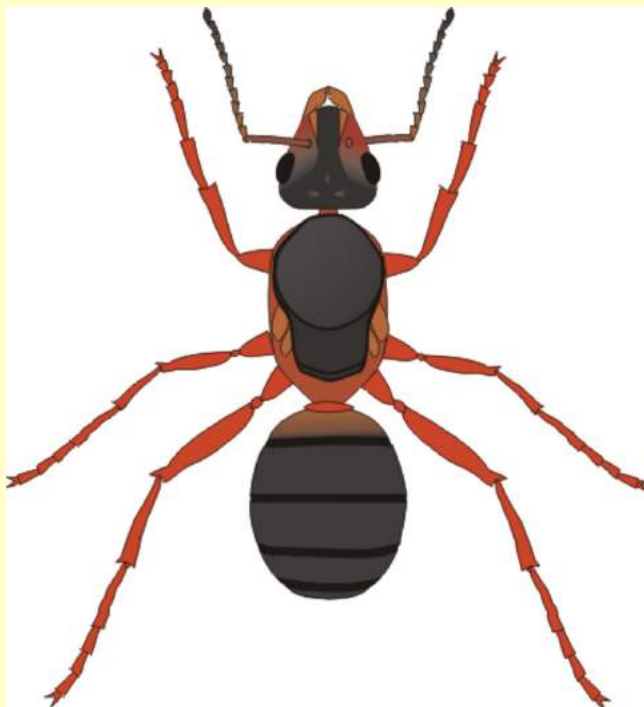
F. rufa / *polycтена*

F. sanguinea

F. truncorum

Formica rufa / polycltana

Mrówka rudnica / Mrówka ćmawa

Wielkość: 11mm

Kolor: błyszczący, czarno - rudy

Sposób zakładania gniazda: pasożyt

Rójka: kwiecień - koniec czerwca

Biotop: lasy

Cechy charakterystyczne: duża, mały, czarny odwłok z czerwoną plamą u nasady, tułów rudy z czarną tarczą, głowa czarna z rudymi bokami.

Gatunki podobne:

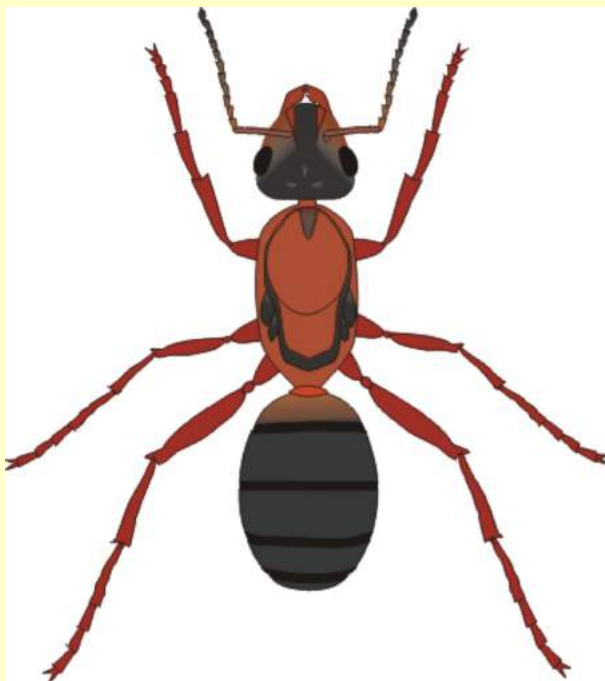
Z racji charakterystycznego ubarwienia i małego, okrągłego odwłoka praktycznie nie do pomylenia.

Adopcja: *F. cinerea*, *F. fusca*, *F. rufibarbis*, *F. cunicularia*

Uwagi: Mrówki nie wolno hodować osobom bez doświadczenia – znajduje się ona pod częściową ochroną. Hodowlę w odpowiednim momencie należy przerwać i przeprowadzić mrówki do lasu z braku przestrzeni – po przekroczeniu pewnej liczby robotnic trzymanie tych mrówek w domu jest znęcaniem się nad zwierzętami. Adopcję należy przeprowadzać na robotnicach w schłodzeniu, ewentualnie dodawać poczwarki.

Formica sanguinea

Zbójnica krwista

Wielkość: 10mm

Kolor: czarno - rudy

Sposób zakładania gniazda: pasożyt

Rójka: koniec maja – koniec września

Biotop: lasy, darnie

Cechy charakterystyczne: mały, czarny odwłok czasami z czerwoną plamą u nasady, tułów rudy z czarnym paskiem i ciemniejszą kropką na przodzie, głowa czarna.

Gatunki podobne:

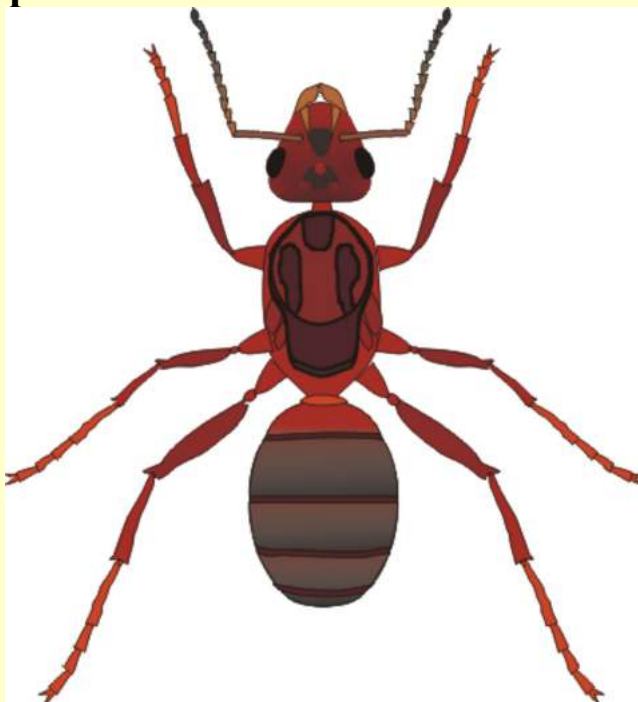
Rysunek na grzbiecie może przypominać *F. rufibarbis*, która jednak ma znacznie większy odwłok i nieco inne ubarwienie. Ma też inne proporcje szerokości głowy i tułowia.

Adopcja: *F. cinerea*, *F. fusca*, *F. rufibarbis*, *F. cunicularia*

Uwagi: Z racji na sposób zakładania gniazda, adopcja na robotnicach jest prawie niemożliwa, nawet w długotrwałym schłodzeniu. Dużym plusem jest to, że królowa potrafi otwierać poczwarki – z tego powodu najlepiej podrzucić jej kilka poczwarek, które na pewno zaakceptuje. Dojrzałej kolonii można podawać poczwarki innych *Serviformica* spp., w szczególności *F. rufibarbis*, na którą chętnie napada w naturze. Nie podawać poczwarek rudnic!

Formica truncorum

Mrówka pniakowa

Wielkość: 9-11mm

Kolor: dość zmienna, błyszczący, rudo – brązowo – (czarny)

Sposób zakładania gniazda: pasożyt

Rójka: koniec czerwca – koniec sierpnia

Biotop: lasy

Cechy charakterystyczne: mały, charakterystycznie ubarwiony odwłok (odcienie rudego włącznie z czarnym!), tułów rudy z rysunkiem na tarczy, głowa ruda z czarnym lub brązowym rysunkiem. Z budowy ciała przypomina rudnice, charakterystyczny jest kolor głowy i rysunek na tarczy.

Gatunki podobne:

F. sanguinea – czarna głowa, inne proporcje ciała

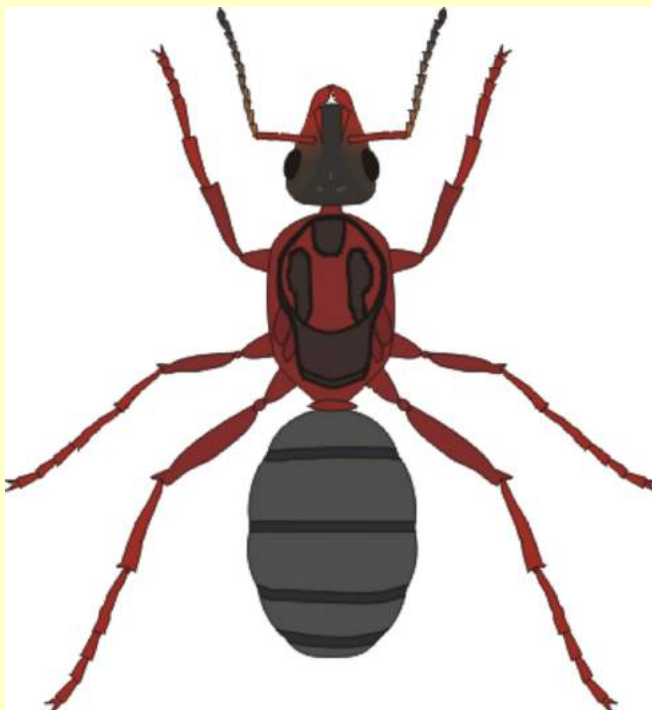
F. rufa / *polycтена* – czarna głowa oraz tarcza

Adopcja: *F. cinerea*, *F. fusca*, *F. rufibarbis*, *F. cunicularia*

Uwagi: Mrówki nie wolno hodować – znajduje się pod ochroną ścisłą.

Formica rufibarbis

Pierwomrówka krasnolica

Wielkość: 9-10mm

Kolor: brązowo czarny

Sposób zakładania gniazda: klasztorna

Rójka: koniec czerwca – koniec sierpnia

Biotop: lasy

Cechy charakterystyczne: duży odwłok, charakterystyczny rysunek na tułowiu w kształcie litery „M”, różnica w kolorze tułowia i odwłoka.

Gatunki podobne:

F. sanguinea – czarna, szeroka głowa, mniejszy odwłok, inny rysunek na tułowiu.

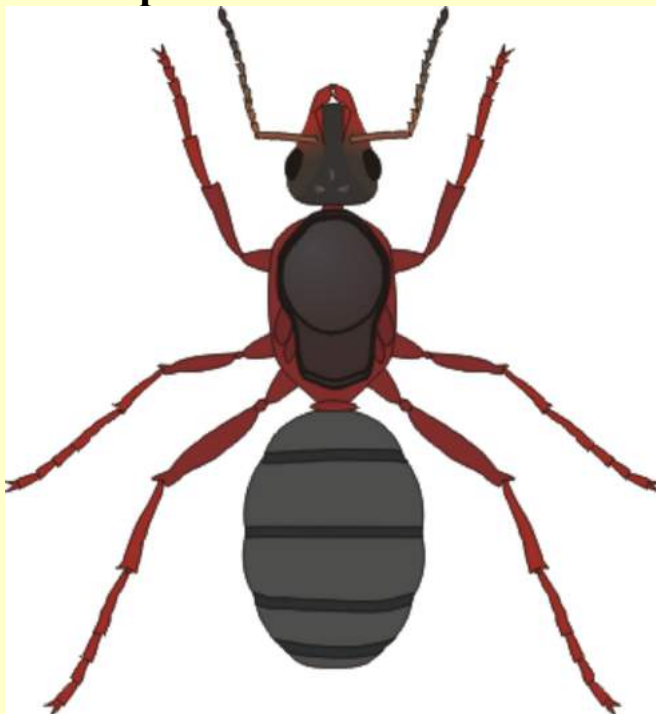
F. cunicularia – wyraźnie ciemniejsza, ciemna tarcza.

Adopcja: w przypadku osierocenia *F. rufibarbis* lub *F. fusca*

Uwagi: Mrówka cenna ze względu na walory kolorystyczne robotnic i łatwość zakładania kolonii. Pierwsze robotnice są z reguły czarne, a kolorowe mrówki pojawiają się stosunkowo późno.

Formica cunicularia

Pierwomrówka podziemna

Wielkość: 9mm

Kolor: czarny, ciemnobrązowy

Sposób zakładania gniazda: klasztorna

Rójka: czerwiec – koniec lipca

Biotop: lasy, łąki

Cechy charakterystyczne: średni odwłok; głowa, tarcza i odwłok ciemne, spód tułowia i nogi jaśniejsze.

Gatunki podobne:

F. fusca – całkowicie czarna, tułów ciemny od spodu.

F. cinerea – analogicznie do *F. fusca*

F. rufibarbis – różnica kolorów tułowia i odwłoka, rysunek na tarczy

Adopcja: w przypadku osierocenia *F. cunicularia*

Uwagi: Mrówka łatwo zakłada kolonię, robotnice są kolorystycznym urozmaicheniem wśród *Formica* spp..

Formica fusca

Pierwomrówka łagodna

Wielkość: 9mm

Kolor: błyszczący czarny

Sposób zakładania gniazda: klasztorna

Rójka: czerwiec – koniec sierpnia

Biotop: lasy, łąki

Cechy charakterystyczne: błyszcząco czarna

Gatunki podobne:

F. cunicularia – brązowy spód tułowia

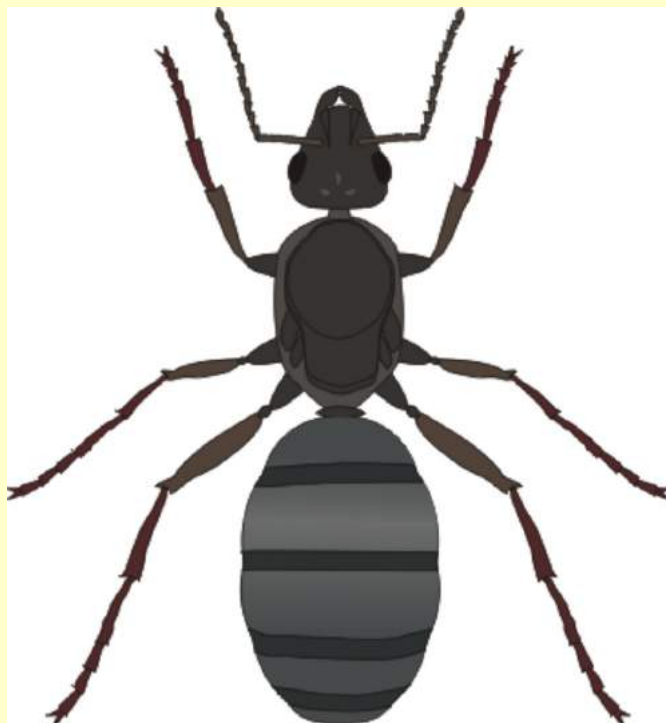
F. cinerea – masywniejsza, omszona, większy, wyraźnie paskowany odwłok

Adopcja: w przypadku osierocenia *F. fusca*

Uwagi: Mrówka łatwo zakłada kolonię, poczwarki i robotnice są cennym źródłem w przypadku adopcji królowych pasożytniczych. Dobra dla początkujących. Poliginiczna.

Formica cinerea

Pierwomrówka zwirowa

Wielkość: 9-11mm

Kolor: matowy czarny

Sposób zakładania gniazda: klasztorna

Rójka: czerwiec – koniec sierpnia

Biotop: lasy, łąki, miasta

Cechy charakterystyczne: matowo czarna, duży, paskowany odwłok, mieniący się w świetle, lekko brązowe odnóża.

Gatunki podobne:

F. fusca – drobniejsza, błyszcząco czarna, jednolity, błyszczący odwłok.

Adopcja: w przypadku osierocenia *F. cinerea*

Uwagi: Mrówka łatwo zakłada kolonię, poczwarki i robotnice są cennym źródłem w przypadku adopcji królowych pasożytniczych. Mrówka często spotykana w miastach, choć nie tak często jak hurtnica. Dobra dla początkujących.

Mrówki z rodzaju Camponotus.

Rozmiary tych mrówek nie pozostawiają wątpliwości co do rozpoznania. Tułów z reguły jest węższy lub równy głowie, głowa masywna, z wciętą tylną krawędzią.

Rozmiary królowych wahają się pomiędzy 11 a 18 mm.

Mrówki, pomimo długotrwałego czasu rozwoju, są cenne w obserwacji. Posiadają podkastę żołnierzy.

Królowe zakładające kolonię klasztornie:

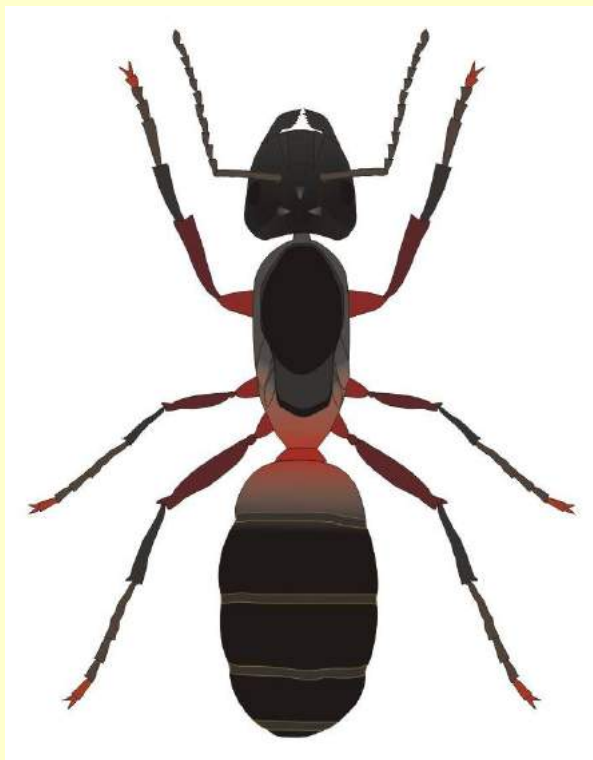
C. ligniperdus

C. fallax

C. herculeanus

Camponotus ligniperdus

Gmachówka drzewotoczna

Wielkość: 17-18mm

Kolor: błyszczący czarno – brązowy

Sposób zakładania gniazda: klasztorna

Rójka: początek maja – koniec czerwca

Biotop: lasy, parki

Cechy charakterystyczne: bardzo duża, potężna, czarna z wyraźnymi brązowo-czerwonymi akcentami na tułowiu, odnóżach i odwłoku.

Gatunki podobne:

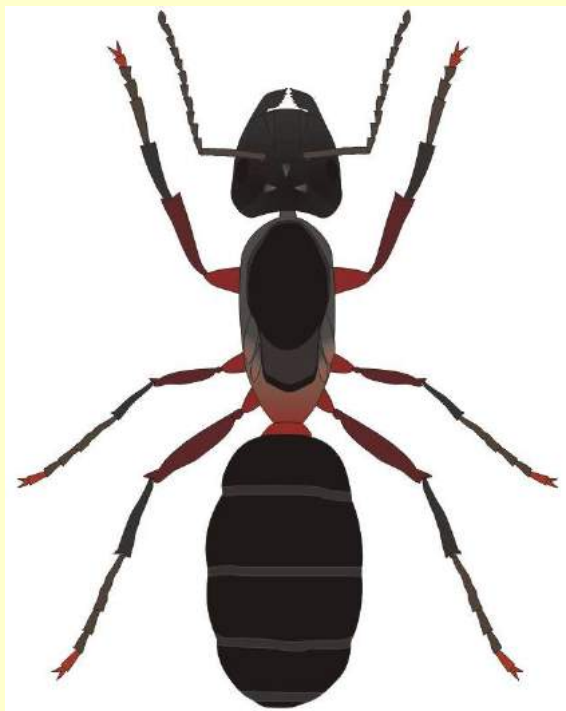
C. herculeanus – nieco mniejsza, ciemniejsza, brak czerwonej plamy na odwłoku.

Adopcja: w przypadku osierocenia *C. ligniperdus* lub *C. herculeanus*

Uwagi: Kolonia rozwija się bardzo powoli, konieczne zimowanie. Pomimo tego bardzo cenna, kasta żołnierzy wynagradza każdy trud hodowli. Duże rozmiary mrówek, znacznie ułatwiają obserwacje. Zakłada gniazda w drzewach. Drzewo z gniazdem można poznać po charakterystycznych wiórkach pod pniem. Warto obserwować gniazda podczas rójki.

Camponotus herculeanus

Gmachówka cieśla/koniczek

Wielkość: 16mm

Kolor: błyszczący czarno – brązowy

Sposób zakładania gniazda: klasztorna

Rójka: maj – koniec czerwca

Biotop: lasy, parki

Cechy charakterystyczne: duża, czarna z wyraźnymi brązowo-czerwonymi akcentami na tułowiu i odnóżach.

Gatunki podobne:

C. ligniperdus – nieco większa, jaśniejsza, czerwona plama na odwłoku.

Adopcja: w przypadku osierocenia *C. herculeanus* lub *C. ligniperdus*

Uwagi: Kolonia rozwija się bardzo powoli, konieczne zimowanie. Pomimo tego bardzo cenna, kasta żołnierzy wynagradza każdy trud hodowli. Duże rozmiary mrówek, znacznie ułatwiają obserwacje. Zakłada gniazda w drzewach. Drzewo z gniazdem można poznać po charakterystycznych wiórkach pod pniem. Warto obserwować gniazda podczas rójki.

Camponotus fallax

Mrówka pniowa

Wielkość: 10-11 mm

Kolor: błyszczący ciemnobrązowy do czarnego

Sposób zakładania gniazda: klasztorna

Rójka: początek maja – koniec czerwca

Biotop: lasy, parki

Cechy charakterystyczne: średnia, czarna, czułki i odnóży jaśniejsze.

Gatunki podobne:

Lasius fuliginosus – mniejszy odwłok, inny kształt ciała, inne ubarwienie odnóży

Adopcja: w przypadku osierocenia *C. fallax*

Uwagi: Kolonia rozwija się bardzo powoli, konieczne zimowanie. Pomimo tego bardzo cenna i rzadka, kasta żołnierzy wynagradza każdy trud hodowli. Średnie rozmiary mrówek, znacznie ułatwiają obserwacje. Zakłada gniazda w drzewach. Drzewo z gniazdem można poznać po charakterystycznych wiórkach pod pniem. Warto obserwować gniazda podczas rójki.

Pozostałe mrówki

Większość posiada podwójne styliki (za wyjątkiem *P. coarctata*)
Rozmiary królowych wahają się pomiędzy 4 a 11 mm.

Królowe zakładające kolonię klasztornie:

Tetramorium caespitum

Myrmica rubra

Temnothorax crassispinus

Leptothorax acervorum

Tapinoma erraticum

Solenopsis fugax

Królowe zakładające kolonię częściowo klasztornie (dokarmianie):

Ponera coarctata

Dolichoderus quadripunctatus

Manica rubida

Pasożyty:

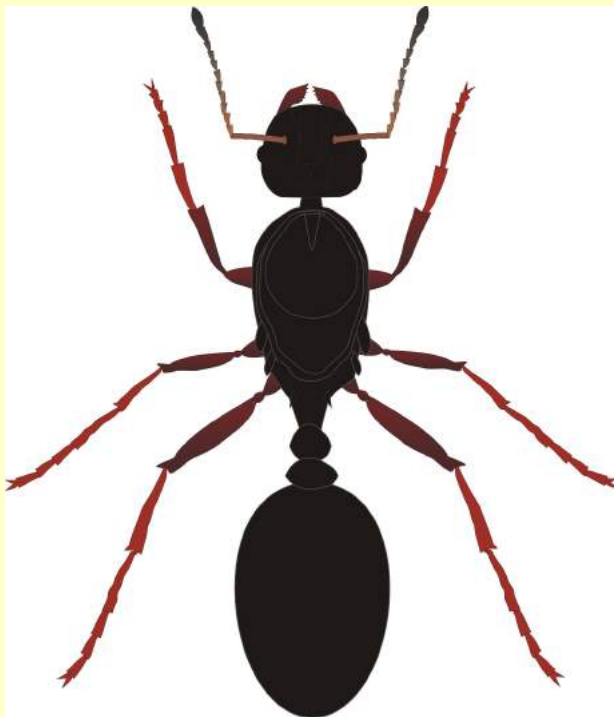
Polyergus rufescens

Inkwiliny:

Strongylognathus testaceus

Tetramorium caespitum

Murawka darniowiec

Wielkość: 7mm

Kolor: czarny, błyszczący

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: początek czerwca – koniec sierpnia

Biotop: miasta, łąki, lasy, wszędzie

Cechy charakterystyczne: podwójny stylik, smukła, błyszcząco czarna, dość nieduża

Gatunki podobne:

Nie do pomylenia.

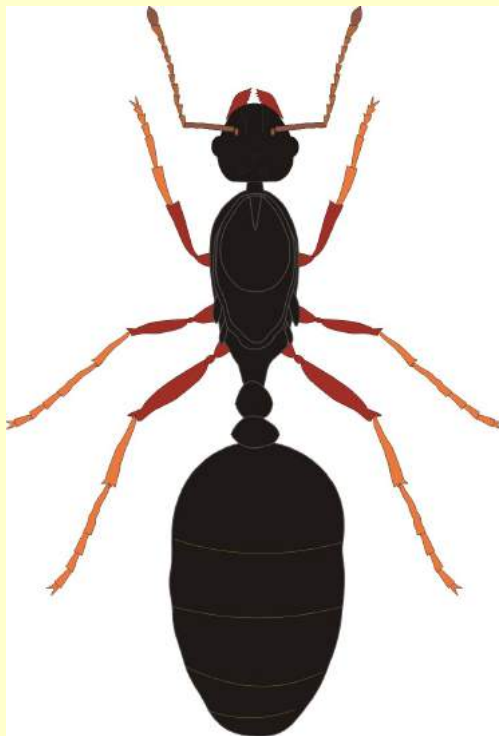
Adopcja: w przypadku osierocenia, *T. caespitum*

Uwagi: częsta i prosta w hodowli mrówka. Niewielkie rozmiary i ciekawy wygląd robotnic, mogą być urozmaicheniem domowej hodowli. Chętnie żywi się nasionami, szczególnie zbóż, ryżu i np. dmuchawca.

Poczwarki nie wytwarzają kokonów.

Solenopsis fugax

Mrówka złodziejka

Wielkość: 5-6mm

Kolor: czarna, z pomarańczowymi odnóżami

Sposób zakładania gniazda: klasztorny, po przezimowaniu

Rójka: połowa sierpnia – koniec września

Biotop: łąki, darnie, lasy, miasta

Cechy charakterystyczne: tułów i głowa dużo węższe od odwłoka, jasne odnóża

Gatunki podobne:

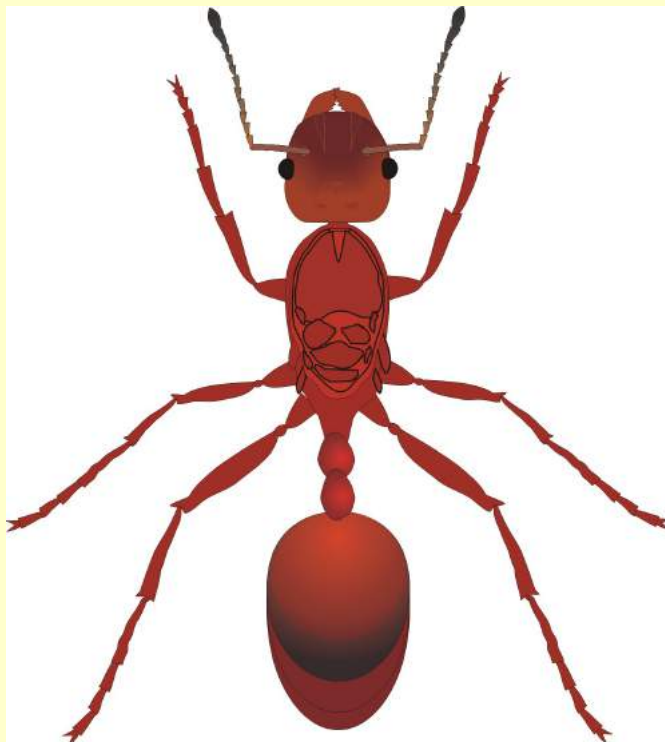
Tetramorium caespitum – głowa i tułów nieznacznie węższe od odwłoka, ciemniejsze odnóża

Adopcja: w razie potrzeby *Solenopsis fugax*

Uwagi: z racji późnej rójki, królowa czerw dopiero po przezimowaniu. Praktykuje leśtobiozę w gniazdach hurtnic – specjalnie ukształtowane formikarium pozwala na obserwacje podjadania potomstwa. Gniazdo musi posiadać dwie części połączone bardzo cienkimi korytarzami oraz oddzielne areny dla złodziejek i hurtnic.

Manica rubida

Wścieklica dorodna

Wielkość: 11mm

Kolor: rudy

Sposób zakładania gniazda: częściowo klasztorny

Rójka: koniec maja – koniec września

Biotop: łąki

Cechy charakterystyczne: duża, ruda, podwójny stylik, smukła ale potężna

Gatunki podobne:

Z racji rozmiarów, praktycznie nie sposób pomylić z niczym innym.

Adopcja: w przypadku osierocenia, *M. rubida*

Uwagi: występuje na południu Polski. Robotnice chodzą powoli, natomiast zagrożone potrafią biegać i dotkliwie żądlić. Poczwarzki nie wytwarzają kokonów. Królową należy umieścić w formikarium z areną i dokarmiać. Cenna i rzadka mrówka.

Myrmica rubra

Wścieklica zwyczajna

Wielkość: 5mm

Kolor: ciemnorudy

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: początek sierpnia – początek września

Biotop: miasta, łąki, lasy, wszędzie

Cechy charakterystyczne: dość mała, ruda, podwójny stylik, smukła, pokryta drobnymi włoskami, odwłok jaśniejszy od reszty ciała.

Gatunki podobne:

Temnothorax crassispinus – mniejsza, wyraźny jasny pasek na odwłoku, mniej włosków, bardziej kontrastowa

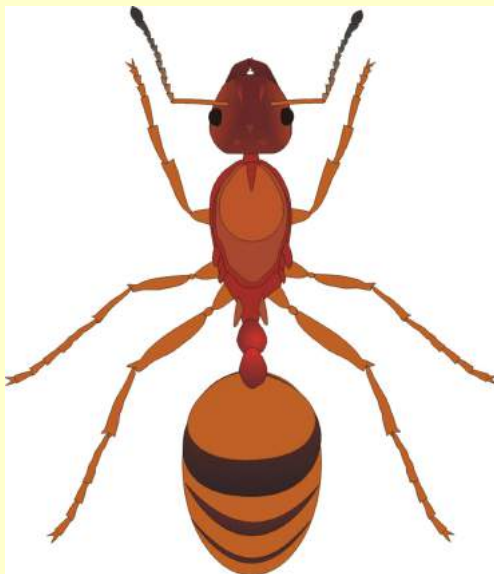
Leptothorax acervorum – mniejsza, mniej owłosiona, ciemniejszy odwłok, nieco bardziej kontrastowa

Adopcja: w przypadku osierocenia, *M. rubra*

Uwagi: robotnice chodzą powoli, natomiast zagrożone potrafią biegać i dotkliwie żądlić. Często zakładają zawierające po kilka królowych gniazda pod kamieniami, z tego powodu, po podniesieniu kamienia można odłowić królową z niewielkim orszakiem robotnic i rozpocząć od niej hodowlę. Dużą wadą jest to, że strasznie brudzi gniazdo. Poczwarki nie wytwarzają kokonów. *Myrmica rubra* posiada kilka bardzo podobnych do siebie gatunków bliźniaczych.

Temnothorax crassispinus

Wysmuklica

Wielkość: 3-4mm

Kolor: jasnorudy, żółtawy

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: czerwiec – koniec sierpnia

Biotop: lasy

Cechy charakterystyczne: mała, jasnoruda, podwójny stylik, smukła, odwłok jaśniejszy od reszty ciała, z wyraźnym paskiem.

Gatunki podobne:

Myrmica rubra – większa, jednolity odwłok, włoski, mniej kontrastowa

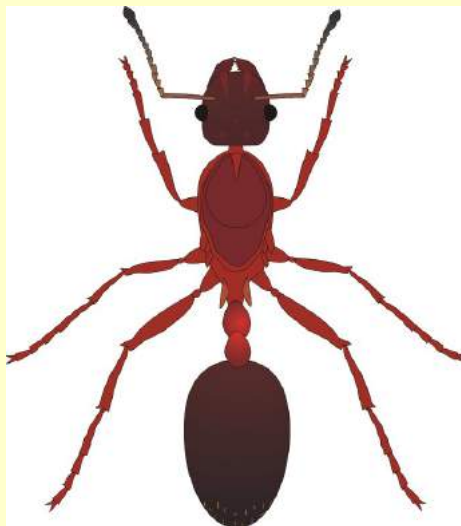
Leptothorax acervorum – nieco większa, ciemniejszy odwłok, mniej kontrastowa

Adopcja: w przypadku osierocenia, *T. crassispinus*

Uwagi: królową wraz z potomstwem łatwo dobrać przeszukując spróchniałe drewno, lub kępki mchu. Mrówka bardzo ciekawa z uwagi na „niewidzialność” - z powodzeniem można ją trzymać z innymi mrówkami, najlepiej pierwomrówkami lub gmachówkami. *Temnothorax crassispinus* posiada kilka bardzo podobnych do siebie gatunków bliźniaczych.

Leptothorax acervorum

Smuklica zwyczajna

Wielkość: 4-5mm

Kolor: rudy

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: koniec czerwca – koniec września

Biotop: lasy

Cechy charakterystyczne: mała, ruda, podwójny stylík, smukła, w miarę jednolity kolor, brak wyraźnego owłosienia.

Gatunki podobne:

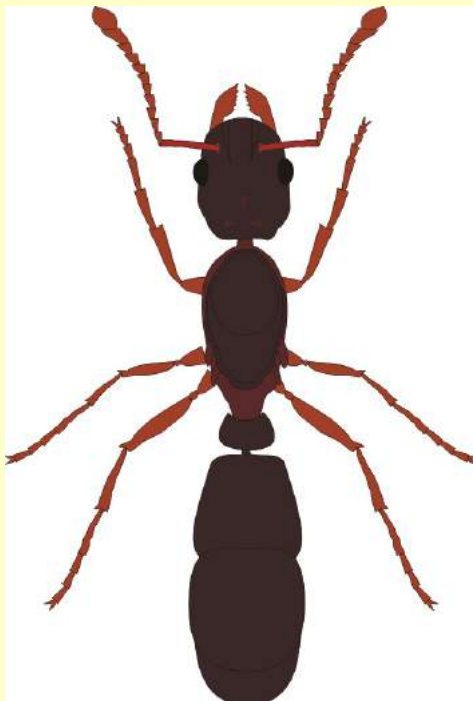
Myrmica rubra – nieco większa, jaśniejszy odwłok, włoski,

Temnothorax crassispinus – nieco mniejsza, jaśniejszy odwłok z wyraźnym paskiem, bardziej kontrastowa

Adopcja: w przypadku osierocenia, *L. acervorum*

Uwagi: królową wraz z potomstwem łatwo dobrać przeszukując spróchniałe drewno, lub kępki mchu. Mrówka bardzo ciekawa z uwagi na „niewidzialność” - z powodzeniem można ją trzymać z innymi mrówkami, najlepiej pierwomrówkami lub gmachówkami. *Leptothorax acervorum* posiada kilka bardzo podobnych do siebie gatunków bliźniaczych.

Ponera coarctata

Wielkość: 3,5-4mm

Kolor: brązowy

Sposób zakładania gniazda: częściowo klasztorny

Rójka: początek sierpnia – koniec września

Biotop: lasy, łąki

Cechy charakterystyczne: mała, brązowa, smukła i wydłużona, mocno wydłużony odwłok, (odróżnia się od robotnicy przyoczkami)

Gatunki podobne:

Praktycznie nie do pomylenia.

Adopcja: w przypadku osierocenia, *P. coarctata*

Uwagi: ostatnio coraz częstsza w kraju mrówka. Charakterystyczny kształt sprawia, że nie sposób jej pomylić z żadną inną. Od robotnicy różni się nieco większym tułowiem i przyoczkami.

Dolichoderus quadripunctatus

Nadrzewnica czteroplamka (Czterokropek)

Wielkość: 4mm

Kolor: czarny, brązowy, żółte akcenty

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: lipiec – koniec września

Biotop: lasy

Cechy charakterystyczne: mała, tułów brązowy z czarnym rysunkiem podwójny stylik, smukła, golenie odnóży ciemne, dalsze części jasne, charakterystyczne cztery jasne plamki na odwłoku.

Gatunki podobne:

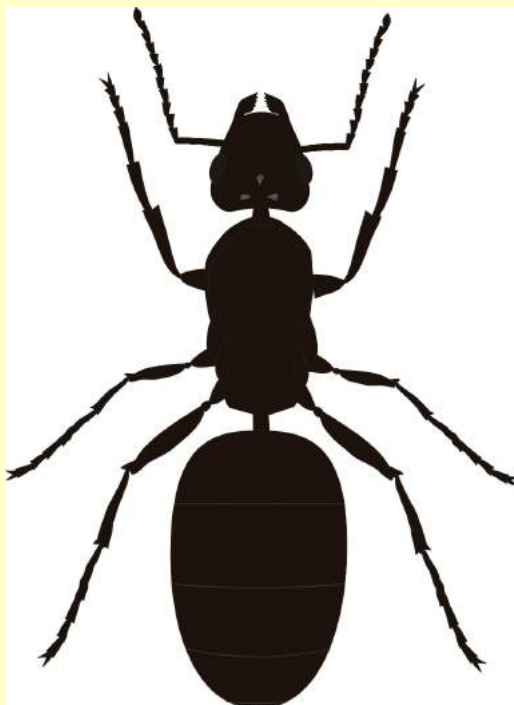
Plamki na odwłoku sprawiają, że nie sposób jej pomylić.

Adopcja: w przypadku osierocenia, *D. quadripunctatus*

Uwagi: rzadka mrówka, ceniona ze względu na wygląd i rzadkość.

Tapinoma erraticum

Koczowniczka czarna

Wielkość: 5-6mm

Kolor: ciemnoszara, prawie czarna

Sposób zakładania gniazda: klasztorny

Rójka: czerwiec - lipiec

Biotop: łąki, darnie, lasy

Cechy charakterystyczne: budowę ciała przypomina *Lasius brunneus*, ma jednak inny kształt głowy, jest ciemniejsza, mniejsza i nie posiada łuski pomostkowej

Gatunki podobne:

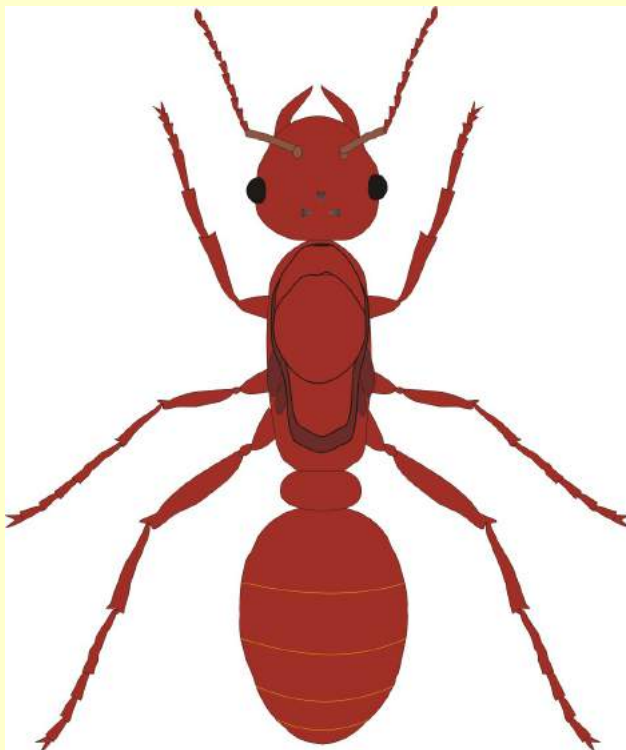
Lasius brunneus – większa, brązowa, posiada łuskę pomostka

Adopcja: w razie potrzeby *Tapinoma erraticum*

Uwagi: Bardzo rzadka mrówka, poliginiczna. Poczwarki nie wytwarzają oprzędu.

Polyergus rufescens

Mrówka amazonka

Wielkość: 7-9mm

Kolor: ruda

Sposób zakładania gniazda: pasożyt

Rójka: lipiec-wrzesień

Biotop: łąki, darnie, lasy

Cechy charakterystyczne: sierpowate żuwaczki, kształt ciała nie do pomylenia. Krótkie czułki oraz potężna łuska pomostka.

Gatunki podobne:

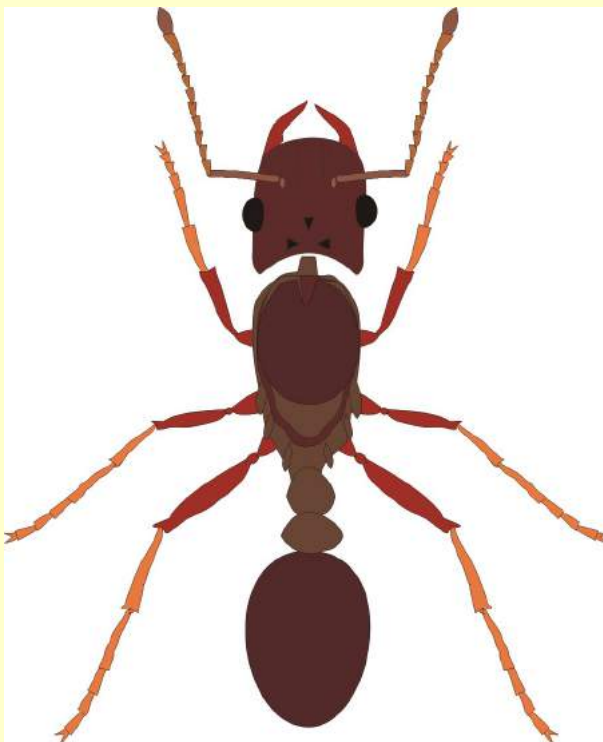
Nie do pomylenia

Adopcja: *Formica fusca*, *Formica cinerea*, *Formica rufibarbis*, *Formica cunicularia*

Uwagi: Bardzo rzadka mrówka, praktykuje pasożytnictwo – robotnice amazonki nie potrafią same wykonywać prac w gnieździe, więc potrzebują stałego dopływu siły roboczej w postaci pierwomrówek. Kolonii trzeba systematycznie dostarczać poczwarek.

Strongylognathus testaceus

Sierpnica płowa

Wielkość: 3-3,5mm

Kolor: brązowa

Sposób zakładania gniazda: inkwilin

Rójka: lipiec-sierpień

Biotop: łąki, darnie, lasy

Cechy charakterystyczne: sierpowate żuwaczki, głowa z „rogami”, kształt ciała nie do pomylenia. Przypomina dużą robotnicę murawki.

Gatunki podobne:

Nie do pomylenia

Adopcja: *Tetramorium caespitum* – pełna kolonia wraz z królową

Uwagi: Bardzo rzadka mrówka, praktykuje inkwilinizm. Adopcję przeprowadza się w dwóch etapach: pierwszy etap to lodówkowa adopcja rójkowej królowej sierpnicy, rójkowej królowej murawki i kilku młodych robotnic murawki. Drugi etap to dorzucenie kilkuset poczwerek murawki. Obydwie królowe tolerują się nawzajem i równocześnie produkują potomstwo. Robotnice sierpnicy nie są zdolne do prac w gnieździe.

Słownik

formikarium – specjalny rodzaj terrarium dla mrówek, posiadający gniazdo oraz arenę

gniazdo – miejsce zamieszkania królowej i robotnic, a także przechowywania jajek, larw i poczwarek

inkwilin – gatunek pasożytniczy na innym gatunku mrówek, jednak nie zabijający prawowitej królowej – królowa inkwilina przebywa blisko prawowitej królowej i hamuje hormonalnie składanie jaj królewskich, jednocześnie zwiększając produkcję robotnic. Robotnice inkwilina mają często uwstecznione żuwaczki i nie potrafią wykonywać prac w gnieździe.

jajko – pierwsze stadium życia mrówki – nie je, nie pije, nie rusza się

kolonia – królowa w otoczeniu potomstwa lub niewolnic

królowa – płodna samica, która stanowi centrum kolonii i składa jajka

larwa – wykluwa się z jajka, nie posiada odnóży, pobiera pokarm i porusza się

lestobiont – gatunek mrówki żyjący w pobliżu gniazd innych mrówek i podkradający ich potomstwo jako pożywienie

myrmekofauna – zbiór gatunków mrówek na danym obszarze

niewolnica – robotnica najczęściej innego gatunku, służąca pasożytniczej królowej

odnóża – mrówczy odpowiednik nóg :)

odwłok – tylna część ciała mrówki, pokryta tergitymi, czasem wyposażona w żądło

poczwarka – przedostatnia postać mrówki – larwa zamienia się w poczwarkę, aby się przeobrazić w dorosłą mrówkę. Często otoczona kokonem

pomostek, łuska pomostka, stylik – część łącząca odwłok z tułowiem

przyoczka – trzy punkty na głowie królowej – odpowiedzialne za odbieranie natężenia światła

robotnica – bezpłodna samica służąca królowej

rójka – okres, w którym mrówki roją się. Jest to związane z wydaniem na świat form płciowych i ich kopulacją

stylik – część łącząca tułów z odwłokiem – może być jedno- lub dwusegmentowy

tarcza – element tułowia przypominający łuskę

tergit – element pancerza ochronnego odwłoka

tułów – połączenie mrówki w całość – z niego wyrastają: głowa, odwłok oraz odnóża

żuwaczki – część aparatu gębowego – służą do gryzienia i rozdrabniania pokarmu

Literatura

<http://www.antmania.pl/forum/index.php>

<http://formicopedia.org/mrowki/Formicopedia>

<http://www.ameisenhaltung.de/schwarmflug/>

+ własne spostrzeżenia